

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการค้นในที่รโหฐาน*

จำลองคำตรวจพดล เจริญเลิศทรัพย์**

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกำหนดสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของประชาชนคนไทยไว้อย่างชัดเจน การจับ คမ်းขัง ตรวจค้น หรือการกระทำอย่างใดอันกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพเหล่านั้น จะกระทำมิได้ นอกจากมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ ดังนั้น ถ้าต้องการค้นอันเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพในร่างกายหรือสถานที่ส่วนตัว จึงต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นการแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อนำมาพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องสงสัยหรือผู้ต้องหา การค้นเป็นมาตรการบังคับในการดำเนินคดีอาญาของรัฐที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้นมีกฎหมายให้อำนาจดำเนินการค้น ในการนำผู้กระทำความผิดมาสู่กระบวนการยุติธรรม เริ่มมาจากการค้นหาความจริงด้วยการแสวงหาพยานหลักฐานหรือสิ่งที่มีไว้ได้มา ได้ใช้หรือตั้งใจจะใช้ในการกระทำความผิด โดยมีเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้ใช้อำนาจตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้อำนาจไว้ และประชาชนเป็นผู้ถูกค้น การใช้อำนาจเกินขอบเขตของอำนาจที่มีจะกระทำอยู่ไม่ได้ การค้นจะมีผลกระทบต่อผู้ที่ถูกค้นโดยตรงและโดยอ้อม เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ทำการค้นจึงต้องปฏิบัติโดยเคร่งครัดเพื่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้ถูกค้นตัวบุคคลและสถานที่ให้น้อยที่สุด เพื่อลดปัญหาการมีปากเสียง ความรู้สึกไม่พอใจ การกระทบกระทั่ง ของประชาชนและในการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

สิทธิและเสรีภาพของบุคคลย่อมจะได้รับความคุ้มครอง เจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งปฏิบัติการณ์ค้นต้องกระทำการด้วยความระมัดระวังภายในขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจไว้ อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติยังมีปัญหาหลายประการเนื่องจากเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งปฏิบัติการณ์ค้นต้องการหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา เจ้าหน้าที่ตำรวจถือว่าในบางกรณีจะดำเนินการวิธีการและขั้นตอนในกระบวนการยุติธรรมทุกอย่างไม่ได้ แต่ทางด้านประชาชนถือว่าสิทธิและเสรีภาพของตนได้รับการปกป้องคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ เจ้าหน้าที่ของรัฐจะกระทำการใด ๆ อันเป็นการล่วงละเมิดสิทธิและเสรีภาพของตนมิได้ เจ้าหน้าที่ของรัฐจะกระทำมิได้เพียงตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้เท่านั้น

---

* บทความนี้เรียบเรียงจากสารนิพนธ์ เรื่อง “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการค้นในที่รโหฐาน” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ปีการศึกษา 2558.

** นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

สำหรับการค้นในที่รโหฐานนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92 บัญญัติไว้ว่า ห้ามมิให้ค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้นหรือคำสั่งของศาล เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้น และในกรณีดังต่อไปนี้

(1) เมื่อมีเสียงร้องให้ช่วยมาจากข้างในที่รโหฐาน หรือมีเสียงหรือพฤติกรรมอื่นใดอันแสดงได้ว่ามีเหตุร้ายเกิดขึ้นในที่รโหฐานนั้น

(2) เมื่อปรากฏความผิดซึ่งหน้ากำลังกระทำลงในที่รโหฐาน

(3) เมื่อบุคคลที่ได้กระทำความผิดซึ่งหน้า ขณะที่ถูกไล่จับหนีเข้าไปหรือมีเหตุอันแน่นแฟ้นควรสงสัยว่าได้เข้าไปซุกซ่อนตัวอยู่ในที่รโหฐานนั้น

(4) เมื่อมีพยานหลักฐานตามสมควรว่ามีสิ่งของที่มิใช่ไว้เป็นความผิดหรือได้มาหรือได้มาโดยการกระทำความผิดหรือได้ใช้หรือมีไว้เพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรืออาจเป็นพยานหลักฐาน พิสูจน์การกระทำความผิดได้ซ่อนหรืออยู่ในนั้น ประกอบทั้งต้องมีเหตุอันควรเชื่อว่าเป็นเนื่องจากการเนิ่นช้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้สิ่งของนั้นจะถูกโยกย้ายหรือทำลายเสียก่อน

(5) เมื่อที่รโหฐานนั้นผู้จะต้องถูกจับเป็นเจ้าบ้าน และการจับนั้นมีหมายจับหรือจับตามมาตรา 78

ในบทความนี้ ผู้เขียนจะทำการวิเคราะห์ว่า หลักเกณฑ์การค้นในที่รโหฐานดังกล่าวนี้มีปัญหาทางกฎหมายบางประการซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นสาเหตุให้ประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจลดลง ปัญหาทางกฎหมายดังกล่าว ได้แก่

(1) การค้นในที่รโหฐานในกรณีที่ปรากฏความผิดซึ่งหน้ากำลังกระทำลงในที่รโหฐานนั้น

(2) การค้นในที่รโหฐานในกรณีเมื่อบุคคลที่ได้รับกระทำความผิดซึ่งหน้าขณะที่ถูกไล่จับหนีเข้าไปหรือมีเหตุอันแน่นแฟ้นควรสงสัยว่าได้เข้าไปซุกซ่อนตัวอยู่ในที่รโหฐานนั้น

(3) การค้นในที่รโหฐานในกรณีเมื่อที่รโหฐานนั้นผู้จะต้องถูกจับเป็นเจ้าบ้าน และการจับนั้นมีหมายจับ

ตามมาตรา 78 พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจสามารถค้นในที่รโหฐานได้ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 92 (2) (3) และ(5) ยังไม่เหมาะสม ซึ่งมีผลให้การปฏิบัติการค้นของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังนั้นควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92 (2) (3) และ(5) เพื่อให้การปฏิบัติการค้นของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลดียิ่งขึ้น

ความหมายของการค้น

การค้น เป็นมาตรการที่สำคัญอย่างหนึ่งที่เจ้าพนักงานได้กระทำตามที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้ ในอันที่จะทำการสืบสวนสอบสวน ไล่สวนมูลฟ้อง การพิจารณาและการบังคับให้เป็นไป

ตามคำพิพากษาของศาลให้บังเกิดผลสมความมุ่งหมาย เพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน รวมถึงการรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือตามคำสั่งศาล เช่น เมื่อศาลมีคำพิพากษาลงโทษจำเลยและให้จำเลยคืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินให้แก่โจทก์ และต่อมาสืบทราบได้ว่า สิ่งของที่ศาลมีคำพิพากษาให้จำเลยคืนนั้นซุกซ่อนอยู่ที่บ้านหลังหนึ่ง ดังนี้ เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือตามคำสั่งศาล ก็สามารถใช้วิธีการค้นเพื่อเอาสิ่งของซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานมามอบให้ แต่ผู้นั้นปฏิเสธว่าสิ่งของนั้นไม่มีอยู่หรือไม่ปฏิบัติตามหมายนั้น โดยขัดขืนคำสั่งของศาลหรือขัดขืนคำสั่งบังคับตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่พนักงานเพื่อให้ส่งสิ่งของก็ตาม ก็สามารถใช้วิธีการค้นเพื่อเอาสิ่งของนั้นมาได้เช่นกัน และประการสำคัญก็คือทำการค้นเพื่อจับตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษตามกฎหมายต่อไป

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 (ที่ถูกลบเลิก โดย คสช) มาตรา 33 บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถาน

บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองในการที่จะอยู่อาศัยและครอบครองเคหสถานโดยปกติสุข

การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครอง หรือการตรวจค้นเคหสถานหรือในที่โรฐานจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ”

อย่างไรก็ตาม การเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่อันเป็นที่โรฐานของผู้อื่นนั้นจะเข้าไปทำการใดโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครองสถานที่นั้นมีได้ เพราะถือว่าเป็นการลิดรอนสิทธิเสรีภาพของบุคคลตามกฎหมายรัฐธรรมนูญด้วย นอกจากจะมีหมายค้นหรือมีเหตุให้ค้นได้ในกรณีเข้าข้อยกเว้นที่อาจจะกระทำได้ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

การค้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ไม่ได้บัญญัติให้ความหมายไว้ แต่ถ้าได้ศึกษาจากบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยละเอียดแล้ว ก็มีความหมายอยู่ในตัวเอง

ในความหมายทั่วไปที่ปรากฏในพจนานุกรม “ค้น” หมายความว่า พยายามหาให้พบ โดยวิธีการสืบ, เสาะ, แสวง เป็นต้น¹

ในทางตำรากฎหมาย ได้ให้นิยามว่า “การค้น” เป็นมาตรการบังคับในการดำเนินคดีอาญาของรัฐที่เจ้าพนักงานของรัฐเท่านั้น มีอำนาจดำเนินการ การค้นเป็นการกระทำเพื่อจับกุมผู้ต้องสงสัย

¹ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น, 2556), หน้า 227.

หรือเพื่อพบสิ่งของที่สามารถ อาจใช้เป็นพยานเอกสารเป็นของกลาง หรือเป็นพยานวัตถุ หรือเป็นการกระทำเพื่อช่วยบุคคล”²

ฉะนั้น อาจสรุปได้ว่า “การค้น” ที่ใช้ในกระบวนการยุติธรรมทั่วไปนั้น หมายถึง “การค้นหาคุคคลและสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นประโยชน์ในการสืบสวน สอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐานแห่งคดี”³

ความหมายของที่รโหฐาน

ที่รโหฐาน หมายความว่า ที่ต่าง ๆ ซึ่งมีใช้ที่สาธารณสถาน ดังบัญญัติไว้ในกฎหมายลักษณะอาญา ป.วิ.อาญา มาตรา 2 (13) และสาธารณสถาน หมายความว่า สถานที่ใด ๆ ซึ่งประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้ ป.อาญา มาตรา 1 (3)

การพิจารณาว่าสถานที่นั้นเป็นที่สาธารณสถานหรือไม่ ต้องพิจารณาว่าถ้าสถานที่นั้นประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้ สถานที่นั้นก็เป็นที่สาธารณสถานไม่ใช่ที่รโหฐาน เพราะฉะนั้นที่รโหฐานจึงหมายถึงสถานที่ใด ๆ ซึ่งประชาชนทั่วไปไม่มีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้

แนวคิดในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

สังคมที่อยู่ร่วมกันอย่างสงบและสันตินั้น นอกจากจะมีกฎหมายเป็นเครื่องมือสำหรับใช้ในการจัดระเบียบแล้ว ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมยังเป็นแนวทางที่ใช้ยึดโยงให้สังคมมีความมั่นคงเข้มแข็งอีกด้วย เมื่อสังคมมีการพัฒนา เจริญเติบโต และมีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น กลไกต่าง ๆ ที่จะจัดการให้สังคมมีความสงบสุขเกิดขึ้นนั้นต้องมีการพัฒนาตามไปด้วย สิทธิและเสรีภาพจึงเป็นอีกกลไกหนึ่งในสังคมที่จะกำหนดว่าสังคมนั้น ๆ มีความสุข สงบและสันติอย่างไร

สิทธิและเสรีภาพของประชาชน นอกจากจะได้รับการคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญแล้ว ในความเป็นประชาคมโลกที่มีความแตกต่างกันตามอัตลักษณ์ของแต่ละประเทศ จึงมีวิถีปฏิบัติต่อประชาชนของตนแตกต่างกัน และเพื่อให้มนุษย์ได้รับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานเหมือนกัน จึงได้มีข้อตกลงระหว่างประเทศหลายฉบับที่ประเทศภาคีสมาชิกยึดถือปฏิบัติ เช่น ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

² คณิต ฐ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2546), หน้า 258.

³ ประเสริฐ แสงมณี, ตำรวจและกระบวนการยุติธรรม, (กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์, 2523), หน้า 166.

การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพภายใต้หลักนิติรัฐ

การให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนนั้น ไม่ว่าจะเป็ นสิทธิที่เป็นคุณลักษณะประจำตัวตามธรรมชาติของมนุษย์แต่ละคน คือ สิทธิมนุษยชนหรือสิทธิพลเมือง ซึ่งเป็นสิทธิที่ได้มาภายหลัง เป็นหลักที่รัฐในระบอบเสรีประชาธิปไตยต้องใช้เป็นอุดมการณ์ในการปกครองประเทศ โดยยึดหลักในความเท่าเทียมเสมอภาคกันของมนุษย์ทุกคน เนื่องจากมนุษย์ทุกคนเกิดมามีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์สามารถที่จะกระทำให้สิ่งใด ๆ ได้ตามเสรีภาพของตน ซึ่งอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ที่เท่าเทียมกัน กล่าวคือ จะมีความเป็นอิสระจากการแทรกแซงใด ๆ จากบุคคลอื่นแม้กระทั่งรัฐ

การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

บทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและเสรีภาพ และการปกป้องคุ้มครองประชาชนตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นการใช้อำนาจอรัฐ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย และเพื่อนำเอาผู้กระทำผิดมาลงโทษ อันอาจกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคล

รัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้ความคุ้มครองสิทธิของบุคคลไว้ สิทธิเหล่านี้เป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน (Fundamental Right) การจับ การคุมขัง การตรวจค้นตัวบุคคล หรือการกระทำใดอันกระทบถึงสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของบุคคลล้วนเกี่ยวกับสิทธิขั้นพื้นฐานทั้งสิ้น ตามหลักของลัทธิประชาธิปไตย สิ่งที่จะสร้างความชอบธรรมแก่ความไม่เท่าเทียมกัน คือ เจตจำนงของมหาชน (Popular Will) ส่วนสิทธิของบุคคลตามรัฐธรรมนูญมาจากลัทธิอีกลัทธิหนึ่ง คือ ลัทธิเสรีนิยม ซึ่งแย้งและชิงดีชิงเด่นกันตลอดมากับลัทธิประชาธิปไตย วัฒนธรรมทางกฎหมายหรือระบบความคิดที่ค้ำจุนระบบกฎหมายของลัทธิเสรีนิยมคือ แนวคิดที่รู้จักกันในชื่อ “The Rule of Law” หรือที่นักกฎหมายไทยเรียกว่า “นิติรัฐ” นั่นเอง

สิทธิอันเป็นหลักประกันในการคุ้มครองบุคคลในคดีอาญา

ตามหลักสากล ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาไม่มีความผิดจนกว่าจะได้มีการพิสูจน์ว่าผู้ต้องหานั้นผิดจริง ฉะนั้นสิทธิของผู้ต้องหาที่กฎหมายต่าง ๆ ให้ความคุ้มครองไว้ จึงมีความสำคัญที่จะทำให้ผู้ต้องหาได้รับความยุติธรรม

ผู้ต้องหา หมายถึง บุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิด แต่ยังมีได้ถูกฟ้องต่อศาล

สิทธิของผู้ต้องหา จึงหมายถึง อำนาจที่กฎหมายรับรองคุ้มครองให้แก่ผู้ต้องหาในอันที่จะเรียกร้องให้บุคคลอื่นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง

หลักสุจริต

คำว่า “สุจริต” เป็นคำที่มีความหมายกว้างและมีลักษณะเป็นนามธรรมจึงเป็นการยากที่จะกำหนดความหมายหรือหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความสุจริตที่แน่นอนลงไปให้ชัดเจน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว อาจแบ่งหลักสุจริตออกเป็น 2 กรณี ได้แก่ หลักสุจริตเฉพาะเรื่องและหลักสุจริตทั่วไป การพิจารณาลักษณะทางกฎหมายของหลักสุจริตอาจทำให้เข้าใจความหมายและองค์ประกอบของหลักสุจริตได้ชัดเจนยิ่งขึ้น หลักสุจริตเป็นบทกฎหมายยุติธรรม (jus aequum) ซึ่งมีได้กำหนดข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบหรือผลทางกฎหมายไว้อย่างแน่ชัด ในการใช้และตีความกฎหมายเหล่านี้จำเป็นต้องใช้ดุลพินิจประกอบเพื่อเสริมเนื้อความให้กฎหมายสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และเป็นหลักกฎหมายทั่วไป (General Principle) ซึ่งมีใช้เป็นกฎหมายทั่วไป (jus generale) ที่จะถูกตัดโดยกฎหมายพิเศษ (jus speciale) รวมทั้งเป็นบทครอบจักรวาล (Generalklausel) กล่าวคือ แม้จะมีบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องนั้นไว้อยู่แล้ว แต่หลักสุจริตก็ยังใช้เป็นฐานกำหนดมาตรฐานควบคุมความประพฤติของบุคคลในทุกเรื่องได้

“สุจริต” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายว่า ความประพฤติชอบ⁴

ผลการศึกษา

1. ปัญหาเกี่ยวกับการค้นในทึรโฐานในกรณีปรากฏความผิดซึ่งหน้ากำลังกระทำลงในที่รโฐาน

เมื่อมีการกระทำความผิดอาญาเจ้าหน้าที่ตำรวจมีสิทธิที่จะดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิด แต่ในกรณีที่เป็นการกระทำความผิดซึ่งหน้าซึ่งยังไม่มีผู้แจ้ง เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจพบเห็นว่าการกระทำความผิดแล้วสามารถที่จะเข้าดำเนินการตรวจค้นและจับกุมได้ หากจะให้เจ้าหน้าที่ตำรวจไปดำเนินการขอออกหมายค้นก่อนจะทำให้เกิดความเสียหายต่อผู้ที่ได้รับผลร้ายจากการกระทำความผิดนั้นอย่างมาก แต่กรณีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92 อนุมาตรา (2) ได้ให้ข้อยกเว้นไว้ การกระทำความผิดอาญายังมีอยู่อย่างต่อเนื่อง แต่ในปัจจุบันการลดช่องว่างของอาชญากรรมให้มีประสิทธิภาพ ทันต่อเหตุการณ์ และจับกุมผู้กระทำความผิดได้ทันท่วงที เพื่อความสงบสุขของประชาชน จะให้มีผลใช้บังคับได้อย่างไร เมื่อกฎหมายได้มีการใช้มานานแล้ว แต่เทคโนโลยีมีความทันสมัยมากขึ้น แต่กฎหมายยังไม่มีมีการแก้ไขปรับปรุง สมัยก่อนยังไม่มีระบบที่ทันสมัย แต่ในปัจจุบันมีความทันสมัย เพราะว่ามีระบบ โทรทัศน์วงจรปิด (CCTV) มาใช้ในการป้องกันชีวิตและทรัพย์สินมากขึ้น ดังนั้นการจับกุม ตรวจค้นต่อผู้กระทำความผิดให้รวดเร็วมีประสิทธิภาพและมี

⁴ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554, เรื่องเดิม, หน้า 1242.

หลักฐานเพื่อประโยชน์ต่อสังคม ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92 อนุมาตรา (2) เมื่อปรากฏความผิดซึ่งหน้ากำลังกระทำลงในที่รโหฐาน ความผิดซึ่งหน้าในกรณีนี้ไม่จำกัดว่าเป็น ความผิดฐานใด ไม่จำเป็นต้องเป็นความผิดที่ระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ อาญา แต่ต้องปรากฏความผิดซึ่งหน้าต่อหน้าเจ้าพนักงานนั่นเอง เห็นกระทำต่อหน้าเจ้าพนักงานผู้เข้า คั้นนั่นเอง ซึ่งไม่ใช่เพียงแต่ได้รับคำบอกเล่าจากผู้อื่นเท่านั้น

2. ปัญหาเกี่ยวกับการค้นในที่รโหฐานในกรณีเมื่อบุคคลที่ได้กระทำความผิดซึ่งหน้าขณะที่ ถูกไล่จับหนีเข้าไปหรือมีเหตุอันแน่นแฟ้นควรสงสัยว่าได้เข้าไปซุกซ่อนตัวอยู่ในที่รโหฐานนั้น

การกระทำความผิดที่ยังไม่ได้เกิดขึ้นจริงหรือเกิดขึ้นจริงแต่ได้ผ่านพ้นไปแล้ว ความผิดใน คดีอาญาต้องมีตัวผู้กระทำความผิดจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตาม เมื่อความผิดได้เกิด เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องไปตรวจสอบที่เกิดเหตุตามที่ได้รับแจ้ง เก็บรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ ผู้กระทำความผิดได้ทิ้งร่องรอยของการกระทำความผิดไว้ พร้อมทั้งจะต้องพบผู้กล่าวหาว่ามีการ กระทำความผิดในฐานะผู้เสียหายที่แท้จริงหรือรัฐเป็นผู้เสียหายในบางฐานความผิด เมื่อเจ้าหน้าที่ ตำรวจได้รวบรวมพยานหลักฐานทุกอย่างที่เกี่ยวกับข้อกับการกระทำความผิดจนแน่ชัดและรู้ตัว ผู้กระทำความผิด ดังนั้นการกระทำความผิดในคดีอาญาจะต้องแบ่งแยกออกเป็นคดีอาญาที่มีอัตรา โทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปีและคดีอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกินสามปี หากเป็นกรณีที่มีคดีอาญาที่ มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปีจะต้องมีการออกหมายเรียกก่อน เจ้าหน้าที่ตำรวจจะออก หมายเรียกสองครั้งโดยมีระยะห่างจากกันพอสมควร โดยให้ฟังระลึกถึงระยะทางไกลไกลเพื่อให้ผู้ถูก หมายเรียกมีโอกาสมาถึงตามกำหนดวันเวลาที่กำหนดในหมาย และในการส่งหมายเรียกจะส่งให้แก่ บุคคลอื่นซึ่งใช้สามภริยา ญาติหรือผู้ปกครองของผู้รับหมายแทนนั้นไม่ได้ หากผู้กระทำความผิดได้รับ หมายเรียกครั้งแรกแล้วเกินกำหนด 45 วันยังไม่มาพบเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ที่เป็น เจ้าของคดีสามารถที่จะนำพยานหลักฐานต่าง ๆ พร้อมทั้งหมายเรียกและคำให้การของผู้กล่าวหาไปยัง ศาลเพื่อที่จะทำการขอออกหมายเรียกครั้งที่สองต่อไป เมื่อออกหมายเรียกแล้วสองครั้ง ผู้กระทำ ความผิดก็ยังไม่มาพบเจ้าหน้าที่ตำรวจ ก่อนที่ศาลจะทำการออกหมายจับ จะต้องปรากฏ พยานหลักฐานตามสมควรที่ทำให้เชื่อได้ว่ามีเหตุที่จะออกหมายจับ เช่น ผู้กระทำความผิดจะหลบหนี การจับกุมเพราะต้องการให้หลุดพ้นจากการถูกดำเนินคดี

3. ปัญหาเกี่ยวกับการค้นในที่รโหฐานในกรณีเมื่อที่รโหฐานนั้นผู้จะต้องถูกจับเป็นเจ้าบ้าน และการจับนั้นมีหมายจับ

การกระทำความผิดในคดีอาญามักจะเกิดจากการที่ผู้กระทำความผิดกระทำต่อทรัพย์สิน ชีวิตหรือร่างกายของผู้อื่นเป็นส่วนสำคัญในการกระทำความผิด หากผู้กระทำความผิดได้กระทำ

ความผิดจนมีผลเสียหายเกิดขึ้น โดยที่ทำให้ผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายเกิดความสูญเสียในชีวิต ร่างกาย เสรีภาพหรือทรัพย์สิน เช่น คดีข่มขืน ทำร้ายร่างกายบาดเจ็บสาหัส ฆ่าผู้อื่น เป็นต้น เมื่อการกระทำผิดเกิดขึ้นแล้ว ผู้ที่กระทำความผิดมักต้องการให้หลุดพ้นจากการถูกดำเนินคดี หรือพ้นจากการถูกลงโทษตามกฎหมายด้วยการจำคุก หากผู้กระทำความผิดต้องการที่จะไม่ให้ถูกดำเนินคดี ตามกฎหมาย สามารถที่จะกระทำได้โดยมีทางเดียวคือ การหลบหนีการถูกตรวจค้นและจับกุมมาดำเนินคดีเท่านั้น การหลบหนีของผู้ที่กระทำความผิดส่วนใหญ่มักจะเริ่มต้นด้วยการกลับไปหาครอบครัว ปู่ย่า ตายาย บิดามารดา ลุงป้า น้าอา โดยที่บุคคลเหล่านี้อาจจะไม่ทราบถึงการกระทำ ความผิดของเขามาก่อน ดังนั้นหากการรบกวนการครอบครองโดยปกติสุขของผู้ที่เป็นเจ้าของที่ รโหรณานั้น สิทธิและเสรีภาพของบุคคลผู้เป็นเจ้าของบ้านและคู่สมรส โดยการเข้าตรวจค้นในที่รโหรณานั้น น่าจะมีความหมายรวมไปถึง ผู้ที่มีกรรมสิทธิ์ สิทธิครอบครอง ในที่รโหรณานั้นโดยผลของกฎหมาย ย่อมคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัว เมื่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92 บัญญัติไว้ว่า “ห้ามมิให้ค้นในที่รโหรณโดยไม่มีหมายค้นหรือคำสั่งของศาล เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือ ตำรวจเป็นผู้ค้น และในกรณีดังต่อไปนี้ (5) เมื่อที่รโหรณานั้นผู้ต้องถูกจับเป็นเจ้าบ้าน และการจับ นั้นมีหมายจับหรือจับตามมาตรา 78”

การเข้าไปค้นก็ถือเป็นการบุกรุกอย่างหนึ่ง แต่การค้นในที่รโหรณานั้นสามารถกระทำได้ เมื่อพบการกระทำความผิดหรือมีการใช้ที่รโหรณในการหลบหนีจากการกระทำความผิด อีกทั้งเป็น เครื่องมือของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อปราบปรามการกระทำผิด ถ้ามีเหตุ อันควรสงสัยตามสมควรเพื่อหาตัวบุคคลหรือผู้ต้องสงสัย เพื่อเป็นการป้องกันและปราบปรามการก่อ อาชญากรรม จึงถือได้ว่าการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการค้นในที่รโหรณมีความสำคัญอย่าง ยิ่ง เป็นการกระทำเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำผิดเกิดขึ้น เป็นการที่ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินการได้ ทันทีทั้งนี้เพื่อเป็นการปราบปรามการกระทำความผิดและนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ แต่อย่างไร ก็ตามการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งต่อรัฐและประชาชน แต่เมื่อ เจ้าหน้าที่ตำรวจจำเป็นต้องใช้อำนาจตามกฎหมาย เพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดหรือเพื่อ ปราบปรามการกระทำความผิด จึงควรใช้อำนาจตามกฎหมายให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในแต่ละ เรื่อง และในขณะเดียวกันประชาชนควรต้องให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงาน ทั้งนี้ ผู้กระทำความผิดมักจะหลบซ่อนเพื่อให้หลุดพ้นจากการถูกจับกุม

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจในการค้นในที่รโหรณ โดยไม่ต้องมีหมายค้นได้ตามมาตรา 92 (1) ถึง (5) แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจจะทำการค้นโดยไม่ต้องมีหมาย ค้นได้ต่อเมื่อเข้าหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้ อุปสรรคในการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตามที่

กฎหมายบัญญัติให้เข้าไปค้นในที่รโหฐานได้คือจะต้องกระทำการตามขั้นตอนที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ นอกจากนี้ในปัจจุบันความทันสมัยของเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม บุคคลผู้ถูกออกหมายจับและได้หลบหนีไปซ่อนตัวในที่รโหฐาน เจ้าหน้าที่ตำรวจมีภารกิจในการนำตัวผู้ที่กระทำความผิดมาลงโทษตามกระบวนการยุติธรรม หากกฎหมายยังไม่เปิดช่องให้เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงานสามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ย่อมทำให้เกิดปัญหาในสังคมอย่างมาก ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้น ผู้ศึกษาเห็นว่าเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจหลายประการ กล่าวคือ

(1) การป้องกันอาชญากรรมเป็นการลดช่องโอกาสการกระทำความผิด โดยการตัดช่องโอกาสโดยใช้เทคโนโลยีซึ่งมีบทบาทสำคัญในยุคปัจจุบัน กฎหมายบัญญัติให้เจ้าพนักงานที่จะเข้าไปจับผู้ที่กระทำความผิดซึ่งหน้าในที่รโหฐานได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น จะต้องเป็นกรณีเจ้าพนักงานที่พบเห็นการกระทำความผิดซึ่งหน้าเจ้าพนักงานผู้ค้นเองเท่านั้นที่มีอำนาจเข้าไปค้นเพื่อจับกุมผู้ที่กระทำความผิดซึ่งหน้าในที่รโหฐานนั้นได้ แต่ในปัจจุบันความเจริญทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสารเจริญก้าวหน้ามากขึ้น การกระทำความผิดมักจะทำในลักษณะปกปิดซ่อนเร้นอยู่ในกระบวนการพวกเดียวกัน การที่เจ้าพนักงานของรัฐจะเข้าไปตรวจค้นหรือจับกุมจึงเป็นไปได้ยาก ดังนั้นทำให้เกิดปัญหาว่าการกระทำความผิดของอาชญากรเกิดขึ้นบ่อยครั้ง แต่เจ้าพนักงานไม่สามารถจับกุมผู้กระทำความผิดได้ เนื่องจากขาดพยานหลักฐานโดยเฉพาะประจักษ์พยานที่เห็นเหตุการณ์การกระทำความผิด การที่จะให้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจมีอำนาจจับกุมผู้กระทำความผิดที่พบเห็นในโทรศัพท์ส่วนตัวหรือทางคอมพิวเตอร์หรือโทรศัพท์มือถือ จำเป็นต้องทำการศึกษากฎหมายตามอนุมาตราอื่นประกอบด้วยว่าทำให้เจ้าพนักงานมีอำนาจเข้าไปจับกุมผู้กระทำความผิดซึ่งหน้าในที่รโหฐานหรือไม่ เพราะถือว่าภาพที่ปรากฏอยู่ในโทรศัพท์ส่วนตัวหรือทางคอมพิวเตอร์หรือโทรศัพท์มือถือเป็นพยานหลักฐานในการกระทำความผิดประเภทหนึ่ง หรืออาจจะเป็นประจักษ์พยานและเป็นกรณีฉุกเฉินที่ไม่อาจจะขออนุญาตค้นได้ทันเวลาที่ หากการกระทำความผิดได้เกิดขึ้นแล้วเจ้าหน้าที่ตำรวจพบเห็นการกระทำความผิดจากระบบ CCTV โดยเห็นผู้ที่กระทำกำลังกระทำความผิดในที่รโหฐาน กฎหมายไม่ได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานไว้อย่างชัดเจน เพราะว่าไม่ใช่ความผิดซึ่งหน้า แม้กระทั่งในปัจจุบันซึ่งเทคโนโลยีจะได้มีบทบาทสูงขึ้นแต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้ให้อำนาจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจไว้

(2) การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถที่จับกุมผู้กระทำความผิดได้ทุกคดีไป และผู้ถูกจับกุมเองไม่ได้ให้ความร่วมมือยินยอมในการตรวจค้น กฎหมายไม่ได้บัญญัติให้อำนาจเอาไว้ แต่ในการตรวจค้นผู้ที่กระทำความผิดแล้วได้หลบหนี เพื่อให้หลุดพ้นจากการจับกุมและเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องมีการไล่ติดตามคนร้ายผู้ที่กระทำความผิดซึ่งหลบหนีและเข้าไปซ่อนตัวอยู่ในที่รโหฐาน การเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษถือว่าเป็นหน้าที่หลักของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่สำคัญประการหนึ่ง ซึ่งไม่ว่าจะ

เป็นที่รื้อฐานของผู้ใด สามารถที่จะเข้าไปค้นในทีรื้อฐานเพื่อจับกุมผู้กระทำความผิดไล่ติดตามคนร้ายซึ่งหลบหนีและเข้าไปซ่อนตัวอยู่ในทีรื้อฐานนั้นอาจเป็นพยานหลักฐานพิสูจน์การกระทำความผิด บุคคลผู้ที่กระทำความผิดและได้หลบหนีเพื่อนำตัวมาดำเนินคดีตามกฎหมาย และเมื่อได้ดำเนินการฟ้องร้องถึงชั้นมีการออกหมายจับแล้ว หากจะต้องไปดำเนินการขอออกหมายค้นอีกครั้งหนึ่งก่อนที่จะมีการดำเนินการเข้าทำการตรวจค้นและจับกุม จะทำให้ผู้กระทำความผิดหลบหนีไปได้ ซึ่งเป็นเรื่องที่ยากแก่การติดตามตัวมาดำเนินคดี

หากบุคคลผู้ที่จะต้องถูกดำเนินคดีเป็นผู้ที่มีหมายจับที่ออกโดยศาล ซึ่งแปลได้ว่ามีการผ่านการพิจารณาตามกระบวนการยุติธรรมโดยผู้พิพากษาพิจารณา มีการถ่วงถ่วงมาแล้วก่อนที่จะมีการออกหมายทุกประเภทมาขั้นหนึ่งแล้วเป็นอย่างดี ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92 (3) ได้ระบุเฉพาะความผิดซึ่งเป็นความผิดซึ่งหน้านั้นได้จำกัดแคบลงไปเพราะเพียงแต่เป็นความผิดซึ่งหน้า แต่ยังไม่ได้หมายรวมไปถึงบุคคลที่มีหมายอาญาหรือหมายจับอยู่ก่อนแล้วเพราะว่าหมายอาญานั้นน่าจะเป็นเครื่องหมายของการระบุนฐานความผิดของการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นมาก่อนหน้านี้แล้ว ผู้กระทำความผิดได้หลบหนีจากการถูกดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจได้ทำการตรวจค้นและเมื่อมีเหตุว่าเมื่อบุคคลที่ได้มีหมายจับได้หลบหนี และขณะที่ถูกไล่จับหนีเข้าไปหรือมีเหตุอันแน่นแฟ้นควรสงสัยว่าได้เข้าไปซ่อนตัวอยู่ในทีรื้อฐานนั้น ก็น่าจะถือว่าเป็นเหตุอันควรที่จะทำการค้นได้ ดังนั้น เมื่อเป็นความผิดซึ่งหน้าจริง ๆ และมีเหตุฉุกเฉินอย่างยิ่งที่จะต้องมีการตรวจค้นและจับกุมผู้กระทำความผิด น่าจะรวมไปถึงบุคคลผู้ที่มีหมายจับอยู่ก่อนแล้วและได้ทำการหลบหนีการตรวจค้นด้วย

(3) การจับบุคคลอื่นที่อยู่อาศัยกับเจ้าบ้าน แต่มิใช่เป็นผู้ครอบครองอยู่ ก็จะไม่เข้าตามข้อยกเว้นในอนุมาตรานี้ ให้ผู้อื่นเช่ายืมไม่เป็นเจ้าบ้านตามความหมายนี้ แต่ผู้เช่ายืมมีสิทธิครอบครองในบ้านที่เช่าและเป็นเจ้าบ้านในความหมายของข้อยกเว้นในอนุมาตรานี้ ควรให้รวมไปถึงผู้ที่เป็นบุตรของเจ้าบ้านด้วย เพราะว่าเมื่อบุตรได้กระทำความผิดมาแล้วต้องการที่จะหลบหนีการจับกุมก็จะกลับมาแอบพักอาศัยบ้านของบิดามารดา เพราะพื้นฐานของการเป็นบิดามารดาและบุตรย่อมมีการช่วยเหลือปกปิด อำพราง ซ่อนเร้น เพื่อให้พ้นจากการถูกตรวจค้น จับกุม คุมขัง หากเจ้าหน้าที่ตำรวจพบบุตรของผู้ที่เป็นเจ้าบ้านในทีรื้อฐานและมีหมายจับด้วย หากจะให้เจ้าหน้าที่ตำรวจไปดำเนินการขอออกหมายค้นอีก ย่อมจะทำให้เกิดความล่าช้าและผู้ที่จะต้องถูกจับนั้นอาจหลบหนีไปได้ เพราะถึงแม้เจ้าบ้านจะไม่ได้กระทำความผิดอาญาแต่อาจจะให้การช่วยเหลือผู้กระทำความผิดเพื่อให้หลุดพ้นจากการจับกุม จึงน่าจะแก้ไขปรับปรุงบทบัญญัติ ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92 (5) ให้รวมถึงกรณีผู้จะต้องถูกจับเป็นบุตรของเจ้าบ้านที่ทำการตรวจค้นนั้นด้วย

บรรณานุกรม

- กิตติศักดิ์ ปรกิติ. การปฏิรูประบบกฎหมายไทยภายใต้อิทธิพลยุโรป. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2546.
- กุลพล พลวัน. การบริหารกระบวนการยุติธรรม. ครั้งที่ 2. ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา, 2548.
- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. หลักการไม่ยอมรับฟังพยานวัตถุพยานเอกสารซึ่งได้มาโดยการจับการค้นการยึดที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายสหรัฐอเมริกา. วารสารนิติศาสตร์ 9,3 (กรกฎาคม - กันยายน), 2521.
- กิตติภักดิ์ ยืนยาว. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการตรวจค้นของเจ้าหน้าที่ตำรวจ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารนิติศาสตร์, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2555.
- เข้มชัย ชูติวงศ์. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณาการ, 2543.
- คณิง ภาไชย. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540.
- คณิต ณ นคร. ปัญหาในการใช้ดุลพินิจของอัยการ. วารสารอัยการ 5 (2521) : 32-40.
- กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2546.
- จิรนิติ หะวานนท์. สิทธิทางวิธีพิจารณาความอาญาตามรัฐธรรมนูญ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2544.
- จิรสุดา ถาวรสุขศิริ. การค้นตัวบุคคลในที่สาธารณะสถานและในที่รโหฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารนิติศาสตร์, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2554.
- จุลैया ชูเสื่อหิง. ปัญหาการค้นในที่รโหฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารนิติศาสตร์, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2548.
- จตุ ธรรมโนวานิช. การค้น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารนิติศาสตร์, สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.
- จักรพงษ์ วิวัฒน์วานิช. กลยุทธ์ศึกษาและคู่มือปฏิบัติงานในการออกหมายเรียก หมายอาญา การจับ การควบคุม การขัง การจำคุก การค้น การปล่อยชั่วคราว. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: อภิสราอินเตอร์กรุ๊ป, 2553.
- ชูศักดิ์ ศิรินิล. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 1. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: ศรีเมืองการพิมพ์, 2528.
- ดำรงฤทธิ์ ปานแก้ว. อำนาจรัฐและการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540: ศึกษากรณีการใช้ดุลพินิจในการออกหมายค้น.

- วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2547.
- ประภัสสร ทรงประกอบแก้ว. การค้นในทีไรโหลฐานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา: ศึกษาเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548.
- ประสาน บุญโสภากย์. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาชั้นสูง. เอกสารประกอบการสอนวิชากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาชั้นสูง. หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต, 2553.
- ประเสริฐ แสงมณี. ตำรวจและกระบวนการยุติธรรม. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์, 2523.
- ไพบุลย์ อมรภิญโญเกียรติ. ไวรัสคอมพิวเตอร์แฮ็กเกอร์กับกฎหมายไทย. กรุงเทพมหานคร: พลสยาม, 2546.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น, 2556.
- พิสณฑ์อาวีกร วรเทพนิตินันท์. สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่: ศึกษาเฉพาะกรณีการตรวจค้น จับ และคุมขังของเจ้าหน้าที่ตำรวจ. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า, 2542.
- มน โขศรีสาคร. การรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาจากการจับ ค้น ยึด โดยมีขอบ: ศึกษาเฉพาะกรณีพยานวัตถุและพยานเอกสาร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539.
- วณิชยา พ่วงเจริญ. การรับฟังคำกล่าวของผู้ตายเป็นพยานหลักฐานในคดีอาญา. สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547
- วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. หลักการพื้นฐานของกฎหมายปกครอง. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2540.
- วัลย์ลักษณ์ จันทดิษฐ์. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการค้นในทีไรโหลฐานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2555.
- วรพล นรนต์กุล. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 1. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2534.
- วิชัย วิวิตเสวี. สิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรม. คำบรรยายเนติบัณฑิต ภาคสอง สมัยที่ 57. กรุงเทพมหานคร: พลสยาม, 2547.
- แหว ยอดพุง. คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง. กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณาการ, 2510.

- สมชาย รัตน์ชื่อ. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. กรุงเทพมหานคร: แวนแก้ว 2544.
- สมทรัพย์ นำอำนวย. บทบาทของศาลในชั้นพิจารณากับการค้นหาความจริงในคดีอาญา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2541.
- สุรพงษ์ ตระกลพร. มาตรการทางกฎหมายในการค้นในที่รโหฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2548.
- สัญญา ธรรมศักดิ์. อธิบายคำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2526.
- อภิรมย์ ทิมวงศ์. การรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาจากการจับ ค้น ยึดโดยมิชอบ: ศึกษาเฉพาะกรณี พยานวัตถุและพยานเอกสาร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2548.
- อักรินทร์ จุฬารัตน์. ความยินยอมของผู้เสียหายในคดีอาญา. วารสารนิติศาสตร์ 9 (มีนาคม 2522): 61-72.
- หยุด แสงอุทัย. หลักรัฐธรรมนูญทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2538.
- Packer, Herbert L. *Two Models of the Criminal Process in the Limits of the Criminal Sanction*. Standford: Standford University Press, 1988.